

Bogdan Koszel

prof. dr hab., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

ORCID: 0000-0002-7118-3057

NIEMCY I JĘZYK NIEMIECKI W STRUKTURACH UNII EUROPEJSKIEJ W XXI WIEKU

Wprowadzenie

Od początku integracji europejskiej Republika Federalna Niemiec uchodziła za państwo pierwszoplanowe w Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej i następnie w Unii Europejskiej. Spośród wszystkich państw członkowskich dysponowała największym potencjałem gospodarczym, a po zjednoczeniu obu państw niemieckich posiadała największą populację. Przez dziesięciolecia była też uznawana za państwo najofiarniej finansujące funkcjonowanie WE i UE, dbające o nowe strategie rozwojowe, sprzyjające poszerzeniom o nowych członków. Jednak w odczuciu polityków i obywateli Niemiec, ich zaangażowanie nie przekładało się na udział Niemców w obsadzie najważniejszych stanowisk w UE i powszechne używanie języka niemieckiego jako roboczego w pracy unijnych instytucji.

Głównym problemem badawczym artykułu jest analiza przyczyn, które spowodowały niedowartościowanie języka niemieckiego i roli Niemców w strukturach UE, a także to jakie wysiłki podejmowano w Niemczech, aby zmienić istniejący stan rzeczy na korzyść RFN. W artykule można wyodrębnić dwie części. W pierwszej z nich dokonano przeglądu roli Niemców w strukturach UE. W drugiej przeprowadzono analizę działań rządu niemieckiego i wspierających ich

organizacji w Niemczech, mających na celu daleko idące – i jak się okazało – nieskuteczne wzmocnienie roli Niemiec w UE. W artykule posłużono się następującymi metodami badawczymi: instytucjonalno-prawną, deskryptywną, komparatystyczną i decyzyjną.

Niemcy w strukturach Unii Europejskiej

Unia Europejska jest jednym z większych pracodawców w Europie. Jej instytucje w drugiej dekadzie XXI w. zatrudniają ponad 50 tys. urzędników, co stanowi 0,011% całej populacji UE (dane za 2018 r.). W samej Komisji Europejskiej zatrudnionych jest 32 196 osób; w Parlamencie Europejskim (Sekretariat Generalny i grupy polityczne) pracuje ok. 7500 osób, jednak liczba ta nie uwzględnia posłów i pracowników bezpośrednio przez nich zatrudnianych. Z kolei w Sekretariacie Generalnym Rady Unii Europejskiej pracuje blisko 3500 osób¹. Przyjmowaniem do pracy w urzędach unijnych (na terminowe i bezterminowe zatrudnienie) zajmuje się Europejski Urząd Doboru Kadr (European Personnel Selection Office, EPSO). Główną metodą pozyskiwania nowych pracowników są tzw. konkursy otwarte. UE angażuje również pracowników kontraktowych – zwłaszcza dla ludzi młodych oferuje staże na różnych pomocniczych stanowiskach i korzysta z usług ekspertów, wcześniej zarejestrowanych w specjalnej ewidencji prowadzonej przez unijne instytucje.

Liczba Niemców zatrudnionych w unijnych instytucjach, urzędach i agencjach pod względem ilościowym nie imponuje. Statystyki Komisji Europejskiej pokazują, że na poziomie urzędników wyższego szczebla Republika Federalna Niemiec zajmuje ok. 10% stanowisk przy 16% udziale w populacji UE. Na wszystkich poziomach jest to 7,2%, podczas gdy Francja zajmuje więcej niż 10%, a Włochy nawet 13% stanowisk².

Dla przykładu: według stanu zatrudnienia na 1 stycznia 2017 r. w kluczowej dla procesu decyzyjnego Komisji Europejskiej wśród 29 881 urzędników pracowało 2149 osób (6,7%) legitymujących się obywatelstwem niemieckim, co dawało piąte miejsce w rankingu zatrudnienia. Ze zrozumiałych względów przodowali Belgowie – 5060 (15,7%), na drugiej pozycji znaleźli się wykazujący wyjątkową zapobiegliwość w zatrudnianiu swoich urzędników i specjalistów w UE Włosi – 3889 (12,1%), dalej Francuzi – 3174 (9,9%), a na czwartym miejscu Hiszpanie – 2403 (7,5%). Nieco inaczej przedstawiało się to

¹ European Union, EU administration – staff, languages and location, https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/administration_en [dostęp: 17.12.2018].

² *Aufstand der Bürokraten: In Brüssel geht die Angst vor übermächtigen Deutschen im EU-Apparat um*, RTdeutsch, 28.03.2018, <https://deutsch.rt.com/europa/67403-in-brussel-geht-angst-vor-deutscher-dominanz-um/> [dostęp: 12.12.2019].

w kategorii wyższych urzędników – Niemcy z udziałem 1373 osób stanowili drugą grupę po Włochach (1387), przed Francuzami (1330) i Belgami (1314)³.

W marcu 2017 r. pięciu Niemców było szefami dyrekcji generalnych, kolejnych pięciu zastępcami, trzydziestu pięciu piastowało stanowiska dyrektorskie, a stu trzydziestu kierowało referatami. W politycznie wpływowych gabinetach komisarzy zatrudniano dwudziestu dziewięciu obywateli RFN, z tego sześciu na stanowiskach kierowniczych. Generalnie liczba zatrudnionych Niemców w Komisji kierowanej przez Jeana-Claude’a Junckera zdecydowanie wzrosła w porównaniu do poprzednich lat⁴.

Opinią skutecznego w działaniu w KE cieszył się niezbyt lubiany przez kanclerz Angelę Merkel były premier Badenii-Wirtembergii Günther Oettinger (CDU), który w kolegium piastował stanowisko komisarza ds. energii (2010–2014), a następnie w 2014 r. został desygnowany na komisarza ds. gospodarki cyfrowej i społeczeństwa. W październiku 2016 r. objął tekę komisarza ds. budżetu i zasobów ludzkich zastępując Kristalinę Georgiew. W KE zasiadał do końca kadencji w 2019 r. Sporym poważaniem cieszyła się też wysokiej rangi urzędniczka Sabine Weyand, prawa ręka głównego negocjatora ds. *brexitu* z ramienia UE – Michela Barniera. To ją uważano zarówno za osobę mającą największy wpływ na ostateczny kształt umowy dotyczącej wyjścia Zjednoczonego Królestwa z UE, jak i za najbardziej krytykowaną przez brytyjskich negocjatorów⁵.

Niekwestionowanie silną pozycję w KE kierowanej przez Junckera zdobył boński prawnik Martin Selmayr (CDU) wybrany w lutym 2018 r. na stanowisko jej sekretarza generalnego. Był on szefem gabinetu luksemburskiej komisarz Viviane Reding, a w wyborach Komisji i PE w 2014 r. przeprowadził zakończoną sukcesem kampanię wyborczą Junckera, za co w nagrodę został szefem jego gabinetu. Przez część urzędników i mediów w Brukseli był nazywany „szarą emincją” Komisji Europejskiej i oceniany jako jeden z najbardziej wpływowych brukselskich urzędników⁶.

³ *Fünfter Bericht der Bundesregierung zur deutschen Personalpräsenz in internationalen Organisationen*, Deutscher Bundestag, Drucksache 18/12759, 15.06.2017, <https://archive.org/details/ger-bt-drucksache-18-12759/page/n1/mode/2up>; European Commission, Commission staff, https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/organisational-structure/commission-staff_en; *Mehr deutsches Personal bei UN und EU*, Die Bundesregierung, 14.06.2017, <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2017/06/2017-06-14-deutsches-personal-international.html> [dostęp: 23.03.2020].

⁴ *Fünfter Bericht...*, *op. cit.*

⁵ E. Bonse, *Einflussreiche Deutsche in Brüssel*, „Politik & Kommunikation”, 26.03.2019, <https://www.politik-kommunikation.de/ressorts/artikel/einflussreiche-deutsche-bruessel-2103110080> [dostęp: 19.04.2020].

⁶ *Juncker wegen Beförderung Selmayrs in der Kritik*, „Die Zeit”, 27.02.2018, <https://www.zeit.de/politik/ausland/2018-02/eu-kommission-befoerderung-martin-selmayr-generalsekretaer-jean-claude-juncker> [dostęp: 19.04.2020]; *EU-Kommissar Oettinger stellt sich hinter Martin Selmayr*, „Deutsche Welle”, 27.03.2018, <http://www.dw.com/de/eu-kommissar-oettinger-stellt-sich-hinter-martin-selmayr/a-43157776> [dostęp: 17.04.2020]; P. Kapern, *Milde Resolution zum Fall*

Selmayr szerzej nieznanym poza unijnymi instytucjami, 1 marca 2018 r. objął wspomniany urząd i na stanowisko szefa swojego gabinetu powołał innego Niemca – Michaela Hagera. Krytycy uważali wpływy Selmayra za zbyt duże, a metody działania sekretarza generalnego KE określano mianem autorytarnych. Utalentowany i pracowity, jednak przesadnie ambitny kontrolował dostęp do Junckera komisarzy i polityków oraz rozwinął misterną siatkę przepływu informacji i nadzoru nad systemem urzędniczym. Uważany był za autora obowiązkowego systemu relokacji uchodźców i zwolennika twardego postępowania z Brytyjczykami w sprawie brexitu⁷. Po wyborze Ursuli von der Leyen na przewodniczącą KE, Selmayr nie mógł dalej sprawować tej funkcji, gdyż unijne przepisy w takich sytuacjach zabraniały zajmowania wysokich stanowisk przez osoby pochodzące z jednego państwa. Zapowiedź odejścia apodyktycznego Selmayra ze stanowiska w lipcu 2019 r. wywołała ulgę, ponieważ oznaczało to m.in. ograniczenie niemieckich wpływów w tej strukturze administracyjnej KE.

W przeciwieństwie do Selmayra, dużym zaufaniem i uznaniem cieszy się doświadczona dyplomatka, z wykształcenia romanistka, Helga Schmid, która w początkach września 2016 r. objęła funkcję sekretarza generalnego Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ) wraz z personelem liczącym 3700 osób. Wielokrotnie sprawdzała się w misjach dyplomatycznych w Rosji, Syrii, Turcji i na Ukrainie. Uchodziła za autorkę porozumienia atomowego z Iranem w 2015 r., co przyczyniło się do przyspieszenia jej kariery⁸.

Jeszcze więcej do powiedzenia Niemcy mieli w Parlamencie Europejskim. Jego przewodniczącymi byli Hans-Gert Pöttering (2007–2009) oraz Martin Schulz (2012–2017). Ich 96-osobowa reprezentacja jest najliczniejszą grupą narodową. W Parlamencie VIII kadencji powołano siedem grup politycznych. Przewodniczącymi dwóch z nich zostali Niemcy – Manfred Weber (EPP) i Gabriele Zimmer (EUL/NGL), a Rebecca Harms wraz z Belgiem Philippem Lambertsem była współprzewodniczącą G/EFA; wiceprzewodniczącymi PE z Niemiec zostali Alexander Graf Lambsdorff (FDP) i Rainer Wieland (CDU). W styczniu 2017 r.

Selmayr, Deutschlandfunk, 18.04.2018, https://www.deutschlandfunk.de/europaparlament-milde-resolution-zum-fall-selmayr.1773.de.html?dram:article_id=415846 [dostęp: 23.03.2020].

⁷ Ł. Lipiński, *Kim jest Martin Selmayr, Niemiec, który zdaniem wielu rządzi w Brukseli?*, „Polityka”, 22.04.2018, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/1745978,1,kim-jest-martin-selmayr-niemiec-ktory-zdaniem-wielu-rzadzi-w-brukseli.read>; H. Crolley, *Deutscher Beamter wird zum „Mister Europe”*, „Die Welt”, 21.02.2018, <https://www.welt.de/politik/ausland/plus173818028/Martin-Selmayr-Der-rasante-Aufstieg-des-Rasputin-von-Bruessel.html> [dostęp: 19.04.2020]; B. Riegert, *Kritik an EU-Blitz-Beförderung: Martin wer?*, „Deutsche Welle”, 12.03.2018, <https://www.dw.com/de/kritik-an-eu-blitz-bef%C3%B6rderung-martin-wer/a-42943852> [dostęp: 23.03.2020]; O. Wright, A. Rettman, *Brexit: No 10 worried by growing power of hostile Eurocrat Martin Selmayr*, „The Times”, 20.07.2018, <https://www.thetimes.co.uk/article/no-10-worried-by-growing-power-of-hostile-eurocrat-9bklvg2nd> [dostęp: 19.04.2020].

⁸ E. Bonse, *Das sind die 44 einflussreichsten Deutschen in Institutionen weltweit*, „Politik & Kommunikation”, 18.10.2016, <https://www.politik-kommunikation.de/ressorts/artikel/das-sind-die-44-einflussreichsten-deutschen-institutionen-weltweit-109179096> [dostęp: 25.04.2020].

Lambsdorffa ubiegającego się o funkcję posła do Budestagu zastąpiła Evelyn Gebhardt (SPD)⁹. W 2019 r. przedłużona została kariera w Parlamencie Europejskim Manfreda Webera – chadeckiego szefa frakcji EPL, obecnego w PE od 2004 r. i niefortunnego kandydata do objęcia schedy po Junckerze.

Niemcy otrzymali stanowiska przewodniczących najbardziej liczących się komisji VIII kadencji PE: David McAllister stał na czele Komisji Spraw Zagranicznych, Bernd Lange – Komisji Handlu Międzynarodowego, Ingeborg Gräsle – Komisji Kontroli Budżetowej, Thomas Händel – Zatrudnienia i Spraw Socjalnych, Petra Kammervert – Kultury i Edukacji. Werner Langer kierował Komisją śledczą ds. prania brudnych pieniędzy, unikania opodatkowania i uchylania się od opodatkowania do czasu zakończenia jej prac 13 grudnia 2017 r.¹⁰

W sektorze finansów – jednym z najważniejszych obszarów funkcjonowania UE – czołowe stanowiska również zostały obsadzone przez Niemców. Od 2012 r. prezesem Europejskiego Banku Inwestycyjnego jest Werner Hoyer; w tym samym roku Klaus Regling objął funkcję przewodniczącego zarządu Europejskiego Mechanizmu Stabilności Finansowej¹¹.

Pomimo znaczącej obecności Niemców na ważnych stanowiskach w UE w odczuciach i wypowiedziach polityków RFN od wielu lat przebija się wątek o ich niewystarczającym udziale w unijnym aparacie urzędniczym nadal nieodpowiadającemu potencjałowi i randze tego państwa na arenie międzynarodowej¹². Publicznie wyraziła to kanclerz Merkel po spotkaniu Rady Europejskiej w Brukseli w marcu 2018 r., kiedy ubolewała na brak szerszej reprezentacji Niemców w unijnej administracji, i zachęcała do dyskusji na ten temat. Zgodnie z zaleceniami rządu, Przedstawicielstwo RFN przy UE od wielu lat organizuje spotkania informacyjne dla kandydatów na unijne stanowiska. Urząd Spraw Zagranicznych RFN (Auswärtiges Amt) oferuje seminaria przygotowawcze i doradztwo osobiste. Działania te przynoszą pewne, ale niewspółmierne do oczekiwań efekty. W 2015 r. w konkursie ogólnym – procedurze selekcji UE – odsetek zwycięskich uczestników z Niemiec wynosił 20,8%, chociaż tylko niecałe 7% wnioskodawców było Niemcami¹³. Według Ulrike Mangold z EPSO

⁹ *Evelyne Gebhardt*, Parlament Europejski. Posłowie do PE, http://www.europarl.europa.eu/meps/pl/1913/EVELYNE_GEBHARDT/home [dostęp: 12.07.2019]; por. B. Koszel, *Aktywność Niemiec w Parlamencie Europejskim VIII kadencji*, [w:] *Podsumowanie VIII kadencji Parlamentu Europejskiego. Wyzwania integracji europejskiej w latach 2014–2019*, red. A. Nitzske, J.J. Węc, Księgarnia Akademicka, Kraków 2019, s. 104–105.

¹⁰ Parlament Europejski. Komisje, <http://www.europarl.europa.eu/committees/pl/parliamentary-committees.html> [dostęp: 12.07.2019].

¹¹ E. Bonse, *Einflussreiche Deutsche...*, *op. cit.*

¹² Zob. szerzej: B. Koszel, *Rola Niemiec w procesach decyzyjnych Unii Europejskiej w XXI wieku*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2019.

¹³ *Aufstand der Bürokraten...*, *op. cit.*

praca w instytucjach UE nie jest zbyt atrakcyjna dla absolwentów uczelni wyższych z Niemiec. W porównaniu z populacją RFN, niemieckich kandydatów jest stosunkowo mało. Oczekiwani w UE prawnicy, ekonomiści, specjaliści od zarządzania czy informatycy otrzymują tuż po dyplomie dobre oferty z wielkich firm lub korporacji. Dla młodych osób często wiąże się to z dylematem, czy ze względu na pracę chcą oni przeprowadzać się za granicę. Dodatkowy problem stanowi procedura rekrutacji, która jest czasochłonna – przejście przez wszystkie etapy konkursu może trwać nawet rok¹⁴.

Niemieckie zabiegi o dowartościowanie języka niemieckiego w UE

Innym problemem z którym bezskutecznie od wielu lat zmagają się Niemcy jest w ich przekonaniu niedowartościowanie języka niemieckiego w instytucjach i agendach unijnych. Sposób wyboru języka roboczego ustalają we własnym zakresie wspomniane już instytucje, kierując się przede wszystkim wygodą i powszechną znajomością języka angielskiego. Jednak to niemiecki jest językiem ojczystym dla ok. 20% obywateli Unii Europejskiej i dodatkowo 10% deklarujących ten język jako pierwszy obcy. Niemcy leżą w środku Europy i są największym państwem w UE pod względem liczby ludności¹⁵. Można więc powiedzieć, że 30% unijnego społeczeństwa posługuje się niemieckim, natomiast językiem angielskim 47% unijnej populacji, w tym 13% osób deklarujących angielski jako mowę ojczystą i 47% jako pierwszy język obcy. Daleko w tyle pozostaje francuski, który jest językiem ojczystym dla 12% mieszkańców UE, a dla 11% pierwszym językiem obcym¹⁶.

Formalnie w Unii Europejskiej 24 języki państw członkowskich są równouprawnione. W Komisji Europejskiej używa się języków: angielskiego, francuskiego i niemieckiego, w których redagowane są dokumenty robocze na posiedzenia; w wewnętrznych dyskusjach dominuje jednak angielski. Na spotkaniach Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej rozmowy i negocjacje tłumaczone są na wszystkie języki urzędowe. Na posiedzeniach grup roboczych wyższych ekspertów i urzędników istnieją zróżnicowane regulacje. Jeżeli przygotowywane są projekty prawne, to są one tłumaczone na wszystkie języki urzędowe. W większości przypadków pozostałe materiały czy uchwały tłumaczone są na

¹⁴ M. Matzke, *Jak dostać pracę w Brukseli?*, „Deutsche Welle”, 30.09.2016, <http://www.dw.com/pl/jak-dosta%C4%87-prac%C4%99-w-brukseli/a-35936547> [dostęp 19.04.2020].

¹⁵ *Warum Deutsch in der EU diskriminiert wird*, „Die Welt”, 25.02.2010, <https://www.welt.de/kultur/article6544187/Warum-Deutsch-in-der-EU-diskriminiert-wird.html> [dostęp: 19.04.2020].

¹⁶ Land Steiermark, *Welche Sprache spricht die EU*, <http://www.europa.steiermark.at/cms/beitrag/11327505/3084244;Sprachenregelung%20in%20EU-Organen>, Die Bundesregierung, Juli 2013, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/sprachenregelung-in-eu-organen-616372> [dostęp: 20.02.2020].

pięć języków (angielski, francuski, niemiecki, hiszpański i włoski). Niekiedy rezygnuje się z tego i używa wyłącznie angielskiego i francuskiego.

W Parlamencie Europejskim i jego komisjach istnieje obowiązek tłumaczenia wystąpień czy przedkładanych materiałów na wszystkie języki urzędowe UE. Na posiedzeniach Komitetu Stałych Przedstawicieli (COREPER) obowiązują trzy języki robocze: angielski, francuski i niemiecki. Wyroki Trybunału UE i Sądu I Instancji są tłumaczone na wszystkie języki. Zgodnie z tradycją narady sędziów toczą się w języku francuskim, ale w innych rozmowach roboczych widać wpływ angielskiego i częściowo niemieckiego. Protokoły z wokandy i projekty orzeczeń przygotowywane są w językach państwa, którego sprawy dotyczą; są też tłumaczone na francuski. Strony procesu mogą używać języka ojczystego¹⁷.

Po objęciu rządów przez kanclerz Merkel jesienią 2005 r. w umowie koalicyjnej z socjaldemokratami znalazł się zapis, że Niemcy będą zabiegać, aby ich język w Europie „był dostatecznie uwzględniany”. Zapewniono o trosce o skuteczną i skoordynowaną reprezentację interesów niemieckich w instytucjach europejskich¹⁸.

Wypowiedź z 2008 r. Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich Nīkiforosa P. Diamandurosa o dyskryminacji języka niemieckiego w UE stała się przedmiotem debaty parlamentarnej i dyskusji na łamach prasy niemieckiej, przy czym w zabiegach o szczególne zachowanie językowych parytetów wyróżniała się CSU. Premier Bawarii Günther Beckstein uważał, że język niemiecki powinien mieć taką samą rangę w UE co angielski i francuski. Podobnie twierdził bawarski minister ds. ochrony środowiska i zdrowia w jego rządzie Marcus Söder, który już w maju 2008 r. domagał się od Komisji Europejskiej zapewnienia językowi niemieckiemu większej roli jako trzeciemu językowi urzędowemu Unii. Söder przygotował 5-punktowy program mający na celu wzmocnienia pozycji niemieckiego w kluczowych instytucjach, urzędach, ale też i w wyspecjalizowanych agencjach unijnych. Głównym założeniem planu było takie przygotowanie wszystkich urzędników UE, aby byli oni zdolni do swobodnej pracy w języku niemieckim, podobnie jak we francuskim i angielskim, najpóźniej po otrzymaniu pierwszego awansu¹⁹. 27 maja 2008 r. szef frakcji parlamentarnej CSU Hartmut Koschik powołując się na jego słowa stwierdził, że dyskryminacja języka niemieckiego w UE szkodzi niemieckim interesom, jest na dłuższą metę nie do utrzymania, a rzekome równouprawnienie niemieckiego w UE z angielskim i francuskim „istnieje tylko na papierze”. Dodał, że z powodu braku tłumaczenia na niemiecki ok. 40%

¹⁷ *Welche Sprache spricht...*, *op. cit.*

¹⁸ *Gemeinsam für Deutschland. Mit Mut und Menschlichkeit. Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD*, Berlin, 11.11.2005, <https://www.cdu.de/artikel/gemeinsam-fuer-deutschland-mit-mut-und-menschlichkeit-koalitionsvertrag-2005> [dostęp: 18.11.2019].

¹⁹ M. Wagińska-Marzec, *Jezyk niemiecki jezykiem dyplomacji w UE*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” 2010, nr 39, s. 2–3, <https://www.iz.poznan.pl/plik,pobierz,560,271ac-0618454b92acd2d9a965fca7c00/204-nr%2039.%20jezyk%20niemiecki%20w%20dyplomacji.pdf> [dostęp: 19.01.2020].

różnych materiałów spływających z Brukseli do różnego rodzaju komisji Bundestagu nie jest w ogóle przedmiotem debaty. W ten sposób parlamentarna kontrola nad dokumentacją unijną jest poważnie zagrożona. Jako przykład podał oświadczenie Komisji Europejskiej w sprawie rynku wewnętrznego UE w XXI w., które w wersji anglojęzycznej liczyło 53 strony, a w niemieckiej 17²⁰.

W tej sytuacji w maju 2008 r. grupa krajowa posłów CSU w Bundestagu złożyła specjalny dokument (*Positionpaper*), w którym wskazała na dyskryminację i pomniejszą rolę języka niemieckiego w instytucjach unijnych. Zwrócono uwagę na niedbałe tłumaczenia wielu dokumentów unijnych na niemiecki i stopniowe rugowanie go z dokumentacji urzędowej. Tylko 3% materiałów, które w ciągu roku Komisja Europejska przesyłała państwom członkowskim redagowane było po niemiecku. 240 tys. różnych informacji o konkursach, czy ogłoszeń unijnych organów tłumaczonych było jedynie na angielski i francuski. Posłowie zostali wsparci przez premiera Becksteina i ministra Södera, którzy podkreślali, że niemiecki obok rosyjskiego był najczęściej używanym językiem na kontynencie europejskim i powinno znaleźć to swoje odzwierciedlenie w pracy unijnych urzędów. Uzasadniano, że dwa kraje związkowe – Hesja i Bawaria – konsekwentnie już od początku 2008 r. protestowały przeciwko dyskryminacji języka niemieckiego na wszystkich szczeblach unijnej administracji. Wskazywano, że choć z niemieckiego jako języka ojczystego korzysta większość obywateli UE, to nadal dominują języki: angielski, francuski, a nawet hiszpański²¹.

Służba naukowa Bundestagu potwierdziła te zastrzeżenia. Uskarżano się, że nawet jeśli przesyłany do komisji Bundestagu w celu zasięgnięcia opinii dokument jest zredagowany po niemiecku, to towarzyszące mu wielostronicowe załączniki są wyłącznie w języku angielskim. Sprawa była o tyle poważna, że dotyczyła kwestii związanych z polityką handlową, sektorem finansowym i podatkowym, czy działalnością Europolu²². Jako kolejny przykład podawano projekt Komisji Europejskiej z 2004 r. w sprawie możliwości wzięcia udziału w programie rehabilitacji ofiar tortur. Zgłoszenia przyjmowano tylko w językach: angielskim, francuskim i hiszpańskim. Zainteresowana tym niemiecka organizacja pozarządowa chciała złożyć wniosek w języku niemieckim, ale Komisja nalegała na tłumaczenie, argumentując to dodatkowymi kosztami²³.

²⁰ Koschyk: *Diskriminierung der deutschen Sprache sofort beenden*, http://deutschesprachwelt.de:81/nachrichten/neues_detail.php?id=513 [dostęp: 18.11.2019].

²¹ M. Wagińska-Marzec, *op. cit.*, s. 3; *EU diskriminiert die deutsche Sprache*, „Die Welt”, 27.05.2008, <https://www.welt.de/politik/article2038479/EU-diskriminiert-die-deutsche-Sprache.html> [dostęp: 19.04.2020].

²² *EU diskriminiert die... , op. cit.*; *Bundestag hat Anspruch auf deutsche Übersetzungen*, „Die Welt”, 7.08.2015, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article144924279/Bundestag-hat-Anspruch-auf-deutsche-Uebersetzungen.html> [dostęp: 11.11.2019].

²³ *Die deutsche Sprache in der EU diskriminiert*, „Neue Zürcher Zeitung”, 28.05.2008, https://www.nzz.ch/die_deutsche_sprache_in_der_eu_diskriminiert-1.744445?reduced=true [dostęp: 19.04.2020].

Posłowie CSU uznali, że należy przywrócić językowi niemieckiemu należną mu rangę i spowodować, aby rzeczywiście stał się on językiem roboczym konfiguracji Rad, Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego. Ponadto zażądano, aby te dokumenty unijne, które wymagają konsultacji z niemieckim parlamentem przesyłane były w odpowiednim czasie i w pełnym tłumaczeniu, bez żadnych skrótów.

Do apelu frakcji CSU przyłączyli się socjaldemokraci i Zieloni, którzy domagali się zmiany „strategii tłumaczeń” w Unii Europejskiej. Proponowano zwiększenie „obecności kulturalnej” Niemiec w Brukseli i stworzenie szerokiej oferty nauki języka niemieckiego²⁴.

Niemieckie naciski spowodowały, że 18 września 2008 r. Komisja przyjęła komunikat pt. *Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie*, w którym podkreślono jej działania w tym obszarze, ale nie wspomniano o żadnych praktykach dyskryminujących. Wskazano, że już w 2002 r. Komisja Europejska wsparła program, aby obywatele UE posiadali znajomość dwóch języków obcych i ten kierunek postępowania powinien być kontynuowany²⁵.

Jednak wraz z powołaniem nowej Komisji Europejskiej w 2009 r. działania te zostały zahamowane. Zostało to odebrane w Niemczech jako kolejna próba niedopuszczenia niemieckiego do szerszego rozpowszechniania. Po objęciu rządów przez chadeków i liberałów w 2009 r. po raz kolejny zapisano w umowie koalicyjnej, że Niemcy zabiegać będą o „rzeczywiste wzmocnienie i równoprawne używanie języka niemieckiego jako roboczego w instytucjach europejskich, tak samo jak i w praktyce tłumaczeniowej”²⁶.

W odpowiedzi na brak działania ze strony Komisji Europejskiej, minister spraw zagranicznych Guido Westerwelle w 2010 r. wystąpił z nową kampanią promocyjną języka niemieckiego w Europie i na świecie pod nazwą „Niemiecki – język idei” (*„Deutsch – Sprache der Ideen”*). W przemówieniu wygłoszonym 28 lutego na berlińskiej konferencji „Hołd językowi niemieckiemu w świecie” (*„Die deutsche Sprache in der Welt – Eine Hommage”*) Westerwelle wspomniał, że tylko w poprzednim roku na promocję zagraniczną niemieckiej kultury i nauki wydano 750 mln euro, a Niemiecka Służba Wymiany Akademickiej (DAAD) mogła poszczycić się 35 tys. stypendystów. Przekonywał, że język niemiecki należy

²⁴ J. Peter, *Viele EU-Dokumente gibt es nicht auf Deutsch*, „Die Welt”, 2.06.2008, <https://www.welt.de/politik/article2058871/Viele-EU-Dokumente-gibt-es-nicht-auf-Deutsch.html> [dostęp: 19.04.2020].

²⁵ Komisja Wspólnot Europejskich, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie*, COM(2008) 566, Bruksela, 18.09.2008, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:52008DC0566> [dostęp: 20.11.2019].

²⁶ CDU, CSU, FDP, *Wachstum. Bildung. Zusammenhalt. Der Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und FDP. 17 Legislaturperiode*, Berlin 2009, s. 115, <http://www.kas.de/upload/ACDP/CDU/Koalitionsvertraege/Koalitionsvertrag2009.pdf> [dostęp: 20.02.2019; tłum. B. Koszel].

do ulubionych wśród młodzieży Europy Wschodniej i Środkowo-Wschodniej, a tylko w samej Polsce uczy się go 2,3 mln ludzi²⁷. W krytycznej opinii niemieckich komentatorów projekt jednak nie został zrealizowany i podjęte działania nie miały żadnego wpływu i przełożenia na dotychczasowe praktyki językowe w instytucjach Unii Europejskiej²⁸.

Kolejnym pretekstem do zgłoszenia zastrzeżeń było powołanie na mocy traktatu lizbońskiego ESDZ, co nastąpiło na szczycie unijnych ministrów spraw zagranicznych w Luksemburgu 26 kwietnia 2010 r. Korpus urzędniczy unijnej dyplomacji składać miał się z ok. 8 tys. pracowników działających w 130 państwach. Od 2013 r. 1/3 personelu miała pochodzić ze służb dyplomatycznych poszczególnych państw członkowskich, a 2/3 miały być rekrutowane w równej mierze z Komisji Europejskiej i Rady Unii Europejskiej²⁹.

W związku z formowaniem się korpusu służby dyplomatycznej UE Westerwelle wnioskował do szefowej ESDZ Catherine Ashton, aby język niemiecki stał się językiem dyplomacji europejskiej, traktowanym na równi z angielskim i francuskim. Co więcej, minister sugerował, aby dobór na określone stanowisko urzędnicze w ESDZ w procedurze kwalifikacyjnej uzależniony był od wykazania dobrej znajomości języka niemieckiego. Nie ulegało wątpliwości, że zastrzeżenia rządu federalnego podyktowane były obawami, że przy tworzeniu tak znaczącej prestiżowo i wizerunkowo unijnej służby dyplomatycznej, język niemiecki tradycyjnie zostanie pominięty lub będzie uznawany tylko za dodatkowy bonus w cv kandydatów na stanowiska w ESDZ. Po raz kolejny powrócono do starej argumentacji, że językiem niemieckim jako ojczystym w Europie włada 100 mln mieszkańców i po angielskim jest on najchętniej wybieranym do nauki drugim językiem obcym³⁰.

W odpowiedzi na niemieckie postulaty w końcu kwietnia 2010 r. szefowa unijnej dyplomacji Ashton odpowiadając kurtuazyjnie po niemiecku przyrzekła, że język niemiecki nie będzie w ESDZ dyskryminowany, lecz będzie pełnić rolę pierwszoplanową. Ta obietnica miałaaby oznaczać, że cała oficjalna dokumentacja ESD będzie przekładana również na niemiecki. Ashton przyznając, że sama słabo włada tym językiem, z dużym ociąganiem zareagowała na słowa ministra

²⁷ *Ansprache des Bundesaußenministers Westerwelle zur Veranstaltung „Die deutsche Sprache in der Welt – Eine Hommage“*, 25.02.2010, Berlin, Auswärtiges Amt, 26.02.2010, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/100226-bm-dsdi/219462> [dostęp: 6.11.2020].

²⁸ *Warum Deutsch in der EU...*, *op. cit.*; K.-H. Göttert, *Mehr Deutsch in der EU? Gebt es doch einfach auf!*, „Die Welt”, 18.12.2013, <https://www.welt.de/kultur/article123068671/Mehr-Deutsch-in-der-EU-Gebt-es-doch-einfach-auf.html> [dostęp: 19.04.2020].

²⁹ M. Wagińska-Marzec, *op. cit.*, s. 1–2.

³⁰ S. Lob, *Westerwelle will Siegeszug des Englischen stoppen*, „Die Welt”, 23.03.2010, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article6898037/Westerwelle-will-Siegeszug-des-Englischen-stoppen.html> [dostęp: 6.11.2020].

Westerwelle, aby od znajomości niemieckiego uzależnić przyjmowanie do korpusu dyplomatycznego UE i w tej kwestii nie złożyła wiążących obietnic³¹.

Dość nieoczekiwane wsparcie w staraniach o wzmocnienie roli języka niemieckiego w strukturach UE Merkel i Westerwelle doczekali się ze strony ksenofobicznej i radykalnej Austriackiej Partii Wolnościowej (Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ). Wezwała ona austriackiego ministra spraw zagranicznych Michaela Spindeleggera (Österreichische Volkspartei, ÖVP), aby energicznie poparł działania Niemiec idące w kierunku usankcjonowania języka niemieckiego jako roboczego w powstającej Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych³².

Temat obecności i używania języka niemieckiego w instytucjach unijnych po raz kolejny powrócił w zapisach umowy koalicyjnej pomiędzy CDU, CSU i SPD z 16 grudnia 2013 r., co świadczyło o coraz bardziej prestiżowym traktowaniu tej kwestii przez Berlin. Uznano, że używanie języka niemieckiego musi odzwierciedlać status prawny Niemiec w instytucjach unijnych i język ten w praktyce należy traktować równorzędnie z dwoma pozostałymi językami głównymi, tj. angielskim i francuskim³³.

W czerwcu 2015 r. Instytut Goethego przeprowadził dyskusję na temat posługiwania się językiem niemieckim w instytucjach unijnych. W opinii sekretarza generalnego Instytutu Johannes Eberta częściową winę za zbyt mały udział tego języka w Unii ponosili sami Niemcy, którzy w dyskusjach z innymi partnerami z UE bez żadnej refleksji i zbyt łatwo przechodzili na język angielski. Ze względu na historyczne zaszczyty mieli wykazywać nadmierną wrażliwość i nie afiszować się z mało lubianym w ich przekonaniu językiem³⁴.

Jednym z głównych celów powstałego w 1997 r. i liczącego ok. 36 tys. członków Związku Języka Niemieckiego (Verein Deutsche Sprache e.V.) jest nie tylko dbałość o kondycję mowy niemieckiej i zwalczanie anglicyzmów w tym języku, ale także jego promocja w Unii Europejskiej i szerzej w Europie. Dietrich Voslamber kierujący grupą roboczą „Polityka językowa w Europie” postulował, aby w komunikacji zewnętrznej UE z jej obywatelami jako drugiego języka używać właśnie niemieckiego³⁵.

Dopiero perspektywa *brexitu* rozbudziła nadzieje Niemiec na rzeczywiste osłabienie wpływu języka angielskiego jako dominującego w Unii Europejskiej.

³¹ M. Wagińska-Marzec, *op. cit.*, s. 3–4; *Westerwelle erringt Punktsieg für Deutsche Sprache in Europa*, „Die Welt”, 26.04.2010, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article7344827/Westerwelles-Punktsieg-fuer-die-deutsche-Sprache.html> [dostęp: 11.11.2019].

³² M. Wagińska-Marzec, *op. cit.*, s. 4.

³³ CDU, CSU, SPD, *Deutschlands Zukunft gestalten. Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD*, Union Betriebs, Rheinbach 2013, <https://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/koalitionsvertrag.pdf> [dostęp: 12.12.2019].

³⁴ J. Ebert, *Deutsch in der EU*, 15.06.2015, Goethe Institut, <https://www.goethe.de/de/uun/prs/int/gen/20597611.html> [dostęp: 23.04.2020].

³⁵ *Sprachenpolitik in Europa*, Verein Deutsche Sprache e.V., <https://vds-ev.de/deutsch-in-der-politik/sprachenpolitik-in-europa/ag-sprachenpolitik-in-europa/> [dostęp: 23.04.2020].

Sygnal dał przewodniczący Komisji Europejskiej Juncker, który w przemówieniu wygłoszonym w maju 2018 r. we Florencji po krótkim zdawkowym wprowadzeniu w języku angielskim przeszedł na francuski. Uzasadnił to tym, że należy liczyć się w najbliższym czasie z utratą przez angielski dotychczasowego znaczenia w Unii Europejskiej³⁶.

Parlament Europejski wyraził również opinię, że po *brexicie* angielski nie będzie już oficjalnym językiem Unii Europejskiej i należy przygotować pewne zmiany przy okazji przyjmowania budżetu unijnego na lata 2021–2027. Po przegranym referendum w sprawie pozostania Zjednoczonego Królestwa w UE, wiceprzewodniczący Bundestagu Johannes Singhammer wyraził nadzieję, że nastąpi koniec dyskryminacji języka francuskiego i niemieckiego w unijnych instytucjach. Wsparła go była polska komisarz Danuta Hübner z komisji konstytucyjnej Parlamentu Europejskiego wskazując, że inne kraje unijne posługujące się angielskim w UE – Irlandia i Malta, wybrały języki narodowe (galicyjski i maltański), dlatego brakuje jakiegokolwiek uzasadnienia dla uprzywilejowanej pozycji angielskiego w UE³⁷.

Singhammer wspólnie z dwoma znanymi posłami – przewodniczącym parlamentarnej Komisji ds. UE w Bundestagu Gunterem Krichbaumem (CDU) i wiceprzewodniczącym frakcji parlamentarnej SPD Axelem Schäferem spotkali się z komisarzem Oettingerem i wystosowali w sierpniu 2017 r. list do kanclerz Merkel domagając się działań na rzecz równouprawnienia języka niemieckiego w instytucjach unijnych. W odpowiedzi szef Urzędu Kanclerza Federalnego Peter Altmaier (CDU) napisał, że od wielu lat rząd niemiecki stara się o równoprawne używanie języka niemieckiego i zabiega, aby w najbliższej przyszłości coraz więcej dokumentów unijnych było tłumaczonych na język Schillera i Goethego³⁸.

Dla nowej szefowej Komisji Europejskiej von der Leyen kwestie językowe nie odgrywają żadnej roli. Urodzona w Brukseli, studiowała w londyńskiej School of Economics, płynnie mówi więc po francusku i angielsku, dlatego nie stanowi dla niej żadnej różnicy w jakim języku się komunikuje. Komentatorzy niemieckiej polityki w Brukseli uważają, że robi wiele, aby nie faworyzować

³⁶ F. Rötzer, *Juncker: „Englisch wird an Bedeutung in Europa verlieren”*, „Telepolis”, 6.05.2017, <https://www.heise.de/tp/features/Juncker-Englisch-wird-an-Bedeutung-in-Europa-verlieren-3704586.html> [dostęp: 11.12.2019].

³⁷ N. Bradean-Ebinger, *Ein Plädoyer für die deutsche Sprache in der EU – Teil 1*, „Sonntagsblatt”, 27.06.2017, <http://sonntagsblatt.hu/2017/06/27/ein-plaedoyer-fuer-die-deutsche-sprache-in-der-eu-teil-1/> [dostęp: 19.04.2020]; *idem*, *Kippt die EU nach dem BREXIT Englisch als Amtssprache?*, 31.07.2017, <http://www.dereckart.at/kippt-die-eu-nach-dem-brexite-englisch-als-amtssprache> [dostęp: 20.04.2020].

³⁸ R. Roßmann, *Man spreche Deutsch*, „Süddeutsche Zeitung”, 10.08.2017, <https://www.sueddeutsche.de/politik/eu-man-spreche-deutsch-1.3622247>; C. Stupp, *Bundestagsabgeordnete: Nach Brexit sollte EU mehr Deutsch sprechen*, tłum. T. Steins, Euractiv, 15.08.2017, <https://www.euractiv.de/section/eu-innenpolitik/news/nach-brexite-sollte-eu-mehr-deutsch-sprechen-fordern-bundestagsabgeordnete/> [dostęp: 19.04.2020].

Niemców w doborze kadr, czy też nie występować w charakterze wykonawczynie poleceń zaprzyjaźnionej z nią kanclerz Merkel³⁹.

Wprawdzie w 2019 r. Auswärtiges Amt w porozumieniu z Instytutem Goethego zaoferował specjalny kurs języka niemieckiego dla urzędników UE i z krajów członkowskich stowarzyszonych z tą organizacją, ale nie dokonano w tym zakresie dotąd żadnego bilansu. Komentator lewicowego dziennika „TAZ” Jörn Sack z ubolewaniem pisał: „Twierdzenie, że ludzie coraz częściej mówią po niemiecku w Brukseli, jest błędne. Wiele niemieckich średnich firm boleśnie tego doświadczyło. Kandydaci do pracy z krajów Europy Wschodniej odczuli, że ich dobra znajomość języka niemieckiego była dla nich mało przydatna. W każdym razie UE kojarzy się na zewnątrz wyłącznie z językiem angielskim i francuskim. Język niemiecki jest zatem dyskryminowany, nie wywołując poważnych protestów”⁴⁰.

Podsumowanie

Do przełomu XX i XXI w. kwestie reprezentacji Niemiec w strukturach unijnych urzędów i instytucji, a także popularyzacja języka niemieckiego, nie były istotnymi problemami w działalności kanclerza Helmuta Kohla czy Gerharda Schrödera. Sytuacja zmieniła się po 2005 r. po objęciu fotela kanclerskiego przez Angele Merkel. Olbrzymi wzrost znaczenia Niemiec w UE i polityce międzynarodowej, uwidocznił się zwłaszcza w okresie światowego kryzysu gospodarczego po 2008 r., znalazł swoje odzwierciedlenie w próbach wzmocnienia pozycji Niemiec w korpusie urzędniczym UE. Jednocześnie podjęto zabiegi mające na celu traktowanie języka niemieckiego jako roboczego, równego językowi angielskiemu. Trudno jednak powiedzieć, że usiłowania te okazały się skuteczne. Na ważnych unijnych stanowiskach obowiązują odpowiednie parytety, a język niemiecki nie ma szans na konfrontację z powszechną dominacją angielskiego. Można jednak założyć, że po *brexicie*, gdyby Niemcy wykazali ogromną determinację i stanowczość, ich język mógłby się stać rzeczywiście popularniejszy w Unii Europejskiej.

Bibliografia

Ansprache des Bundesaußenministers Westerwelle zur Veranstaltung „Die deutsche Sprache in der Welt – Eine Hommage”, 25.02.2010, Berlin, Auswärtiges Amt, 26.02.2010, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/100226-bm-dsdi/219462> [dostęp: 6.11.2020].

³⁹ *Von der Leyens Wahl kann die Zerstrittenheit in der EU nicht verdecken*, „Deutschen Wirtschaftsnachrichten”, 16.07.2019, <https://deutsche-wirtschafts-nachrichten.de/2019/07/16/von-der-leyen-zur-neuen-eu-kommissionspraesidentin-gewaehlt> [dostęp: 26.04.2020].

⁴⁰ J. Sack, *Man spricht nicht Deutsch*, „TAZ”, 29.04.2018, <https://taz.de/Debatte-Deutsche-Dominanz-in-der-EU/!5499010/> [dostęp: 19.04.2020].

- Aufstand der Bürokraten: In Brüssel geht die Angst vor übermächtigen Deutschen im EU-Apparat um*, RTdeutsch, 28.03.2018, <https://deutsch.rt.com/europa/67403-in-brussel-geht-angst-vor-deutscher-dominanz-um/> [dostęp: 12.12.2019].
- Bonse E., *Das sind die 44 einflussreichsten Deutschen in Institutionen weltweit*, „Politik & Kommunikation“, 18.10.2016, <https://www.politik-kommunikation.de/ressorts/artikel/das-sind-die-44-einflussreichsten-deutschen-institutionen-weltweit-109179096> [dostęp: 25.04.2020].
- Bonse E., *Einflussreiche Deutsche in Brüssel*, „Politik & Kommunikation“, 26.03.2019, <https://www.politik-kommunikation.de/ressorts/artikel/einflussreiche-deutsche-bruessel-2103110080> [dostęp: 19.04.2020].
- Bradean-Ebinger N., *Ein Plädoyer für die deutsche Sprache in der EU – Teil 1*, „Sonntagsblatt“, 27.06.2017, <http://sonntagsblatt.hu/2017/06/27/ein-plaedoyer-fuer-die-deutsche-sprache-in-der-eu-teil-1/> [dostęp: 19.04.2020].
- Bradean-Ebinger N., *Kippt die EU nach dem BREXIT Englisch als Amtssprache?*, 31.07.2017, <http://www.dereckart.at/kippt-die-eu-nach-dem-brexite-englisch-als-amtssprache/> [dostęp: 20.04.2020].
- Bundestag hat Anspruch auf deutsche Übersetzungen*, „Die Welt“, 7.08.2015, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article144924279/Bundestag-hat-Anspruch-auf-deutsche-Uebersetzungen.html> [dostęp: 11.11.2019].
- CDU, CSU, FDP, *Wachstum. Bildung. Zusammenhalt. Der Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und FDP. 17 Legislaturperiode*, Berlin 2009, <http://www.kas.de/upload/ACDP/CDU/Koalitionsvertraege/Koalitionsvertrag2009.pdf> [dostęp: 20.02.2019].
- CDU, CSU, SPD, *Deutschlands Zukunft gestalten. Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD*, Union Betriebs, Rheinbach 2013, <https://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/koalitionsvertrag.pdf> [dostęp: 12.12.2019].
- Crolley H., *Deutscher Beamter wird zum „Mister Europe“*, „Die Welt“, 21.02.2018, <https://www.welt.de/politik/ausland/plus173818028/Martin-Selmayr-Der-rasante-Aufstieg-des-Rasputin-von-Bruessel.html> [dostęp: 19.04.2020].
- Die deutsche Sprache in der EU diskriminiert*, „Neue Zürcher Zeitung“, 28.05.2008, https://www.nzz.ch/die_deutsche_sprache_in_der_eu_diskriminiert-1.744445?reduced=true [dostęp: 19.04.2020].
- Ebert J., *Deutsch in der EU*, 15.06.2015, Goethe Institut, <https://www.goethe.de/de/uun/prs/int/gen/20597611.html> [dostęp: 23.04.2020].
- EU diskriminiert die deutsche Sprache*, „Die Welt“, 27.05.2008, <https://www.welt.de/politik/article2038479/EU-diskriminiert-die-deutsche-Sprache.html> [dostęp: 19.04.2020].
- EU-Kommissar Oettinger stellt sich hinter Martin Selmayr*, „Deutsche Welle“, 27.03.2018, <http://www.dw.com/de/eu-kommissar-oettinger-stellt-sich-hinter-martin-selmayr/a-43157776> [dostęp: 17.04.2020].
- European Commission, Commission staff, https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/organisational-structure/commission-staff_en [dostęp: 23.03.2020].
- European Union, EU administration – staff, languages and location, https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/administration_en [dostęp: 17.12.2018].
- Evelyne Gebhardt*, Parlament Europejski, Posłowie do PE, http://www.europarl.europa.eu/meps/pl/1913/EVELYNE_GEBHARDT/home [dostęp: 12.07.2019].

- Fünfter Bericht der Bundesregierung zur deutschen Personalpräsenz in internationalen Organisationen*, Deutscher Bundestag, Drucksache 18/12759, 15.06.2017, <https://archive.org/details/ger-bt-drucksache-18-12759/page/n1/mode/2up> [dostęp: 23.03.2020].
- Gemeinsam für Deutschland. Mit Mut und Menschlichkeit. Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD*, Berlin, 11.11.2005, <https://www.cdu.de/artikel/gemeinsam-fuer-deutschland-mit-mut-und-menschlichkeit-koalitionsvertrag-2005> [dostęp: 18.11.2019].
- Göttert K.-H., *Mehr Deutsch in der EU? Gebt es doch einfach auf!*, „Die Welt”, 18.12.2013, <https://www.welt.de/kultur/article123068671/Mehr-Deutsch-in-der-EU-Gebt-es-doch-einfach-auf.html> [dostęp: 19.04.2020].
- Juncker wegen Beförderung Selmayrs in der Kritik*, „Die Zeit”, 27.02.2018, <https://www.zeit.de/politik/ausland/2018-02/eu-kommission-befoerderung-martin-selmayr-generalsekretaer-jean-claude-juncker> [dostęp: 19.04.2020].
- Kapern P., *Milde Resolution zum Fall Selmayr*, Deutschlandfunk, 18.04.2018, https://www.deutschlandfunk.de/europaparlament-milde-resolution-zum-fall-selmayr.1773.de.html?dram:article_id=415846 [dostęp: 23.03.2020].
- Komisja Wspólnot Europejskich, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów; Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie*, COM(2008) 566, Bruksela, 18.09.2008, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:52008DC0566> [dostęp: 20.11.2019].
- Koschyk: Diskriminierung der deutschen Sprache sofort beenden*, http://deutschesprachewelt.de:81/nachrichten/neues_detail.php?id=513 [dostęp: 18.11.2019].
- Koszel B., *Aktywność Niemiec w Parlamencie Europejskim VIII kadencji*, [w:] *Podsumowanie VIII kadencji Parlamentu Europejskiego. Wyzwania integracji europejskiej w latach 2014–2019*, red. A. Nitzske, J.J. Węc, Księgarnia Akademicka, Kraków 2019.
- Koszel B., *Rola Niemiec w procesach decyzyjnych Unii Europejskiej w XXI wieku*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2019.
- Land Steiermark, *Welche Sprache spricht die EU*, <http://www.europa.steiermark.at/cms/beitrag/11327505/3084244> [dostęp: 20.02.2020].
- Lipiński Ł., *Kim jest Martin Selmayr, Niemiec, który zdaniem wielu rządzi w Brukseli?*, „Polityka”, 22.04.2018, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/1745978,1-kim-jest-martin-selmayr-niemiec-ktory-zdaniem-wielu-rzadzi-w-brukseli.read> [dostęp: 19.04.2020].
- Lob S., *Westerwelle will Siegeszug des Englischen stoppen*, „Die Welt”, 23.03.2010, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article6898037/Westerwelle-will-Siegeszug-des-Englischen-stoppen.html> [dostęp: 6.11.2020].
- Matzke M., *Jak dostać pracę w Brukseli?*, „Deutsche Welle”, 30.09.2016, <http://www.dw.com/pl/jak-dosta%C4%87-prac%C4%99-w-brukseli/a-35936547> [dostęp: 19.04.2020].
- Mehr deutsches Personal bei UN und EU*, Die Bundesregierung, 14.06.2017, <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2017/06/2017-06-14-deutsches-personal-international.html> [dostęp: 23.03.2020].

- Parlament Europejski. Komisje, <http://www.europarl.europa.eu/committees/pl/parliamentary-committees.html> [dostęp: 12.07.2019].
- Peter J., *Viele EU-Dokumente gibt es nicht auf Deutsch*, „Die Welt”, 2.06.2008, <https://www.welt.de/politik/article2058871/Viele-EU-Dokumente-gibt-es-nicht-auf-Deutsch.html> [dostęp: 19.04.2020].
- Riegert B., *Kritik an EU-Blitz-Beförderung: Martin wer?*, „Deutsche Welle”, 12.03.2018, <https://www.dw.com/de/kritik-an-eu-blitz-bef%C3%B6rderung-martin-wer/a-42943852> [dostęp: 23.03.2020].
- Roßmann R., *Man spreche Deutsch*, „Süddeutsche Zeitung”, 10.08.2017, <https://www.sueddeutsche.de/politik/eu-man-spreche-deutsch-1.3622247> [dostęp: 19.04.2020].
- Rötzer F., *Juncker: „Englisch wird an Bedeutung in Europa verlieren”*, „Telepolis”, 6.05.2017, <https://www.heise.de/tp/features/Juncker-Englisch-wird-an-Bedeutung-in-Europa-verlieren-3704586.html> [dostęp: 11.12.2019].
- Sack J., *Man spricht nicht Deutsch*, „TAZ”, 29.04.2018, <https://taz.de/Debatte-Deutsche-Dominanz-in-der-EU/!5499010/> [dostęp: 19.04.2020].
- Sprachenpolitik in Europa*, Verein Deutsche Sprache e.V., <https://vds-ev.de/deutsch-in-der-politik/sprachenpolitik-in-europa/ag-sprachenpolitik-in-europa/> [dostęp: 23.04.2020]
- Sprachenregelung in EU-Organen*, Die Bundesregierung, Juli 2013, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/sprachenregelung-in-eu-organen-616372> [dostęp: 20.02.2020].
- Stupp C., *Bundestagsabgeordnete: Nach Brexit sollte EU mehr Deutsch sprechen*, tłum. T. Steins, Euractiv, 15.08.2017, <https://www.euractiv.de/section/eu-innenpolitik/news/nach-brexit-sollte-eu-mehr-deutsch-sprechen-fordern-bundestagsabgeordnete/> [dostęp: 19.04.2020].
- Von der Leyens Wahl kann die Zerstrittenheit in der EU nicht verdecken*, „Deutschen Wirtschaftsnachrichten”, 16.07.2019, <https://deutsche-wirtschafts-nachrichten.de/2019/07/16/von-der-leyen-zur-neuen-eu-kommissionspraesidentin-gewaehlt> [dostęp: 26.04.2020].
- Wagińska-Marzec M., *Język niemiecki językiem dyplomacji w UE*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” 2010, nr 39, <https://www.iz.poznan.pl/plik,pobierz,560,271ac0618454b92acd2d9a965fca7c00/204-nr%2039.%20jezyk%20niemiecki%20w%20dyplomacji.pdf> [dostęp: 19.01.2020].
- Warum Deutsch in der EU diskriminiert wird*, „Die Welt”, 25.02.2010, <https://www.welt.de/kultur/article6544187/Warum-Deutsch-in-der-EU-diskriminiert-wird.html> [dostęp: 19.04.2020].
- Westerwelle erringt Punktsieg für Deutsche Sprache in Europa*, „Die Welt”, 26.04.2010, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article7344827/Westerwelles-Punktsieg-fuer-die-deutsche-Sprache.html> [dostęp: 11.11.2019].
- Wright O., Rettman A., *Brexit: No 10 worried by growing power of hostile Eurocrat Martin Selmayr*, „The Times”, 20.07.2018, <https://www.thetimes.co.uk/article/no-10-worried-by-growing-power-of-hostile-eurocrat-9bkvlg2nd> [dostęp: 19.04.2020].

Germany and the German Language in the Structures of the European Union in the 21st Century

The author analyzed the participation of Germans in the most important structures of the European Union in terms of their impact on decision-making processes in this organization. He emphasized that, although in terms of the number of officials, Germany is not represented in proportion to the population, but the most important positions are in their hands. German is recognized as a working language in the EU, but for various reasons few people speak it. The German government, Auswärtiges Amt and Goethe Institute have been striving for many years to increase the use of German in the EU administration, but this is not bringing the expected results.

Key words: Germany, German language, structures of the European Union

Niemcy i język niemiecki w strukturach Unii Europejskiej w XXI wieku

Autor dokonał analizy udziału Niemców w najważniejszych strukturach Unii Europejskiej pod kątem ich wpływu na procesy decyzyjne w tej organizacji. Podkreślił, że wprawdzie pod względem ilości urzędników Niemcy nie są reprezentowani proporcjonalnie do liczby ludności, ale to w ich rękach znajdują się najważniejsze stanowiska. Język niemiecki uznawany jest za język roboczy w UE, ale z różnych przyczyn posługuje się nim niewiele osób. Rząd niemiecki, Auswärtiges Amt i Instytut Goethego od wielu lat zabiegają o zwiększenie posługiwania się językiem niemieckim w administracji UE, ale nie przynosi to spodziewanych efektów.

Słowa kluczowe: Niemcy, język niemiecki, struktury Unii Europejskiej